

Karolina Pirianowicz-Urbańska

ORCID: 0000-0002-2393-6421

Absolwentka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

e-mail: karolina.pirianowicz@gmail.com

Ewolucja założeń polityki zagranicznej Polski wobec Białorusi po 2020 roku w warunkach kryzysu politycznego i zagrożeń bezpieczeństwa

Abstrakt

W artykule przeanalizowano zmiany w polityce Polski wobec Białorusi po 2020 roku w kontekście kryzysu politycznego i rosnących zagrożeń bezpieczeństwa w regionie. W odpowiedzi na represje reżimu Aleksandra Łukaszenki, kryzys migracyjny oraz zaangażowanie Białorusi w wojnę Rosji przeciwko Ukrainie, Polska zredefiniowała swoje podejście – od polityki dialogu do strategii presji i wzmocnienia bezpieczeństwa. W tekście przedstawiono główne kierunki działań Polski oraz możliwe scenariusze dalszego rozwoju sytuacji.

Słowa kluczowe: Polska, Białoruś, polityka zagraniczna, bezpieczeństwo, kryzys migracyjny, wojna hybrydowa, opozycja

Wprowadzenie

Rok 2020 stanowił istotny moment przełomowy w historii współczesnej Białorusi. Wybory prezydenckie w sierpniu tego roku, powszechnie uznawane za sfałszowane, doprowadziły do masowych protestów obywateli, brutalnie tłumionych przez reżim Aleksandra Łukaszenki. W wyniku represji oraz likwidacji niezależnych instytucji społeczeństwa obywatelskiego Białoruś pogrążyła się w głębokim kryzysie politycznym, który doprowadził do dalszej izolacji tego państwa na arenie międzynarodowej oraz gwałtownego zacieśnienia jego współpracy z Federacją Rosyjską.

Wydarzenia na Białorusi zbiegły się w czasie z dynamicznymi zmianami w regionie Europy Środkowo-Wschodniej, w tym z kryzysem migracyjnym

wywołanym przez białoruski reżim na granicy z Unią Europejską w 2021 roku oraz z pełnoskalową wojną Rosji przeciwko Ukrainie, rozpoczętą w lutym 2022 roku. Oba te zjawiska znacząco wpłynęły na bezpieczeństwo Polski, która znalazła się w centrum geopolitycznej konfrontacji. Białoruś, będąca formalnie państwem suwerennym, *de facto* przekształciła się w zaplecze militarne Federacji Rosyjskiej (Dyner, 2022), co zwiększyło zagrożenia dla wschodniej flanki NATO i bezpieczeństwa narodowego Polski.

W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera analiza ewolucji polskiej polityki wobec Białorusi po 2020 roku. Radykalizacja białoruskiego reżimu, postępujące uzależnienie od Rosji oraz bezpośrednie działania destabilizujące – takie jak presja migracyjna – wymusiły na Polsce konieczność redefinicji założeń i instrumentów polityki zagranicznej: od podejścia skoncentrowanego na wspieraniu społeczeństwa obywatelskiego i działaniach dyplomatycznych, po strategię ukierunkowaną na bezpieczeństwo, obronność i ochronę granic państwowych. Tematyka ta ma kluczowe znaczenie nie tylko z punktu widzenia bezpieczeństwa narodowego Polski, lecz także dla kształtowania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w ramach Unii Europejskiej oraz NATO.

W artykule zastosowano kategorie pojęciowe „polityka dialogu” oraz „polityka (strategia) presji”, odnoszące się do odmiennych modeli prowadzenia polityki zagranicznej. Przez „politykę dialogu” rozumie się podejście oparte na dyplomacji, współpracy wielostronnej i dążeniu do utrzymania kanałów komunikacji z władzami innego państwa – nawet w warunkach napięć politycznych. Celem tego modelu jest poszukiwanie kompromisu i promowanie wartości demokratycznych poprzez instrumenty miękkiej siły (*soft power*) oraz narzędzia wsparcia instytucjonalnego (Nye, 2004; Przyłęcki, 2009; Berridge, 2015). Z kolei „polityka presji” (lub „strategia presji”) oznacza wykorzystanie środków nacisku – dyplomatycznych, gospodarczych i politycznych – w celu wymuszenia określonych zachowań lub ograniczenia zdolności działania drugiego państwa. W tym ujęciu kluczową rolę odgrywają sankcje, środki odstraszenia oraz działania wzmacniające bezpieczeństwo własne i sojusznicze (Kissinger, 2022). Przyjęte rozumienie tych pojęć pozwala uchwycić kierunek ewolucji polskiej polityki wobec Białorusi – od strategii dialogu i wsparcia transformacji demokratycznej do strategii presji i bezpieczeństwa.

Celem niniejszego artykułu jest analiza zmian w założeniach polskiej polityki zagranicznej wobec Białorusi po 2020 roku, wynikających z pogłębiającego się kryzysu politycznego w tym państwie oraz rosnących wyzwań dla bezpieczeństwa regionalnego. Artykuł koncentruje się na identyfikacji głównych czynników, które wpłynęły na redefinicję priorytetów, celów i instrumentów polityki Polski wobec Białorusi, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów bezpieczeństwa, polityki sankcyjnej oraz wsparcia dla białoruskiego społeczeństwa

obywatelskiego. Analiza ma na celu ukazanie, w jaki sposób zmiana uwarunkowań geopolitycznych – w tym nasilająca się zależność Białorusi od Federacji Rosyjskiej oraz eskalacja zagrożeń dla wschodniej flanki NATO – doprowadziła do przekształcenia polskiej polityki z modelu dialogu i współpracy w kierunku strategii presji, odstraszania i obrony interesów bezpieczeństwa narodowego.

Za hipotezę badawczą przyjęto założenie, że po 2020 roku kierunki działania polskiej polityki zagranicznej wobec Białorusi uległy ewolucji – od modelu opartego na polityce dialogu i wspieraniu transformacji demokratycznej do modelu polityki presji i bezpieczeństwa. Zmiana ta, stanowiąca odpowiedź na radykalizację reżimu Aleksandra Łukaszenki, nasilające się represje wewnętrzne oraz rosnącą zależność Białorusi od Rosji, była ukierunkowana na przeciwdziałanie zagrożeniom dla stabilności regionalnej, w tym kryzysowi migracyjnemu i agresji Rosji przeciwko Ukrainie, a także na wzmocnienie bezpieczeństwa narodowego i ochrony wschodniej granicy Polski.

W celu weryfikacji hipotezy sformułowano następujące pytania badawcze: Jakie czynniki wewnętrzne i zewnętrzne wpłynęły na redefinicję założeń polskiej polityki zagranicznej wobec Białorusi po 2020 roku? W jaki sposób wydarzenia polityczne na Białorusi po 2020 roku oraz wojna Rosji przeciwko Ukrainie wpłynęły na kierunki i instrumenty polskiej polityki wobec Białorusi? Czy przekształcenie polskiej polityki wobec Białorusi w kierunku polityki presji i bezpieczeństwa można uznać za trwały element strategii bezpieczeństwa Polski w regionie Europy Środkowo-Wschodniej?

Analiza została przeprowadzona na podstawie zróżnicowanych źródeł, obejmujących zarówno dokumenty instytucjonalne, jak i materiały analityczne. W szczególności wykorzystano oficjalne dokumenty i oświadczenia dostępne na stronach Prezydenta RP, Sejmu RP, Senatu RP oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Uzupełnienie stanowiły źródła medialne i opracowania eksperckie, w tym analizy Ośrodka Studiów Wschodnich (OSW) i Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych (PISM), a także wybrane publikacje krajowe i zagraniczne poświęcone polityce wschodniej. Uwzględniono również literaturę naukową i ekspercką dotyczącą stosunków polsko-białoruskich, bezpieczeństwa regionalnego oraz polityki zagranicznej Polski po 2020 roku.

Zasadniczą metodą badawczą zastosowaną w opracowaniu była krytyczna analiza treści, umożliwiająca identyfikację i interpretację zmian w założeniach polskiej polityki zagranicznej wobec Białorusi po 2020 roku. Analiza obejmowała porównanie i ocenę różnorodnych materiałów źródłowych pod kątem ich wiarygodności, kontekstu oraz znaczenia dla bezpieczeństwa Polski i regionu. Takie podejście pozwoliło na ukazanie ewolucji kierunków działań polskiej dyplomacji w warunkach kryzysu politycznego na Białorusi i narastających zagrożeń bezpieczeństwa.

Tło polityczne i regionalne

Bezpośrednie konsekwencje dla sytuacji wewnętrznej na Białorusi oraz dla bezpieczeństwa w regionie Europy Środkowo-Wschodniej miały wyniki wyborów prezydenckich w tym kraju. Wyniki głosowania, oficjalnie przyznające Aleksandrowi Łukaszence ponad 80% poparcia, zostały szeroko zakwestionowane jako sfałszowane, zarówno przez białoruskie społeczeństwo, jak i przez społeczność międzynarodową¹. Odpowiedzią na te wydarzenia były masowe protesty obywateli, które osiągnęły niespotykaną dotąd skalę i intensywność, jednak zostały brutalnie spacyfikowane przez struktury siłowe reżimu (Mróz, 2024; Rada Europejska, 2020; Kłysiński, 2020; Banks, 2020; DW, 2020; Gołdyn, 2020).

W porównaniu z wcześniejszymi falami sprzeciwu wobec reżimu Aleksandra Łukaszenki, protesty z 2020 roku wyróżniały się bezprecedensową skalą, intensywnością i długotrwałością. W 2001 roku demonstracje po wyborach prezydenckich miały charakter ograniczony – wynikało to z przyjętego Dekretu Prezydenta nr 11 z dnia 7 maja 2001 roku, na podstawie którego partie polityczne, związki zawodowe oraz inne organizacje mogły organizować demonstrację o przewidywanej frekwencji powyżej 1000 osób wyłącznie po uzyskaniu uprzedniej zgody władz obwodowych lub wykonawczych Mińska pod groźbą rozwiązania partii organizującej demonstrację. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie uznała takie działania za czynnik tłumiący debatę publiczną (OSCE/ODIHR, 2001).

W 2006 roku, w czasie tzw. Dżinsowej rewolucji, liczba uczestników szczytowych protestów na placu Październikowym w Mińsku sięgała 40 – 45 000 osób, po czym stopniowo malała wskutek brutalnych działań milicji i aresztowań (BBC, 2006; Sadowski, 2012). A w 2010 roku, po kolejnych wyborach prezydenckich, w stolicy demonstrowało 30 000 osób. Była to kolejna większa mobilizacja społeczeństwa przeciwko wynikom wyborów (Human Rights Watch, 2011).

Wydarzenia z 2020 roku przewyższyły jednak wszystkie wcześniejsze epizody zarówno pod względem liczby uczestników, jak i skali geograficznej: w Mińsku w sierpniu i wrześniu 2020 roku regularnie gromadziło się od 100 000 do 300 000 demonstrantów, a według analiz badaczy Uniwersytetu w Manchesterze

¹ Wyników wyborów prezydenckich, które odbyły się 9 sierpnia 2020 r. na Białorusi nie uznała Austria, Belgia, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Kanada, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania oraz Włochy (Rada Europejska, 2020), a NATO, OBWE i ONZ wyraziły zaniepokojenie sytuacją związaną z powyborczymi protestami na Białorusi (Gazeta Prawna, 2020; DW, 2020).

i Uniwersytetu w Oksfordzie łączna liczba osób, które wzięły udział w protestach przynajmniej raz, wyniosła nawet 400 – 450 000 w skali kraju (Onuch, Sasse, Michiels, 2021; Reuters, 2020). Dodatkowo, dane sondażowe wskazują, że w miastach powyżej 20 000 mieszkańców około 14% obywateli uczestniczyło w manifestacjach po wyborach w 2020 roku, podczas gdy w poprzednich dekadach wskaźnik ten nie przekraczał 3%–4% (The Conversation, 2021). Zgromadzone dane empiryczne pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że protesty z 2020 roku osiągnęły bezprecedensową skalę i intensywność, potwierdzając tezę o ich wyjątkowym charakterze w najnowszej historii Białorusi.

W odpowiedzi na falę demonstracji Aleksander Łukaszenka uruchomił rozbudowany aparat represji: tysiące osób zostało aresztowanych, setki skazanych w procesach politycznych, a niezależne media i organizacje społeczne zlikwidowano lub zmuszono do działalności w podziemiu bądź na emigracji. Według Specjalnego Sprawozdawcy ONZ ds. sytuacji praw człowieka na Białorusi w ciągu roku po sfałszowanych wyborach odnotowano ponad 35 000 arbitralnych zatrzymań w całym kraju za korzystanie z prawa do wolności pokojowych zgromadzeń lub wyrażanie solidarności z ofiarami nadużyć (OHCHR, 2021).

Również wymiar kary był masowy – Centrum Praw Człowieka Viasna w raporcie o sytuacji praw człowieka na Białorusi na sierpień 2025 roku poinformowało, że od czasu wyborów prezydenckich w sierpniu 2020 roku zostało skazanych co najmniej 7400 osób w sprawach o podłożu politycznym. Jak podaje Viasna, na koniec sierpnia 2025 roku na Białorusi przebywało 1187 więźniów politycznych, w tym 180 kobiet. W ciągu jednego miesiąca 37 osób uznano za więźniów politycznych, a od maja 2020 roku łączna liczba osób uznanych za więźniów politycznych przekroczyła 4081. Do końca sierpnia 2025 roku 2894 osoby zostały zwolnione z aresztu z różnych powodów, w tym z powodu odbycia kary, zwolnienia z kary lub zmiany stopnia ograniczenia wolności. Wśród nich 597 to kobiety (Viasna, 2025).

Za utrzymanie i zaostrenie autorytarnego systemu odpowiedzialny pozostaje Aleksander Łukaszenka, który, pomimo sprzeciwu obywatelskiego, zachował władzę dzięki bezwzględnemu użyciu siły oraz rosnącemu uzależnieniu od Rosji. W obliczu międzynarodowej izolacji oraz sankcji nałożonych przez Unię Europejską i inne państwa Zachodu, reżim Aleksandra Łukaszenki został w coraz większym stopniu uzależniony od politycznego, militarnego i gospodarczego wsparcia Federacji Rosyjskiej. Proces ten doprowadził do rezygnacji z prowadzenia samodzielnej polityki zagranicznej, co w konsekwencji przekształciło Białoruś w państwo satelickie, a w kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej – w zaplecze militarne Rosji (Żochowski, Iwański, 2021; Kłysiński, Żochowski, 2024; Dyner, 2023).

Represje wewnętrzne i presja polityczna doprowadziły do masowej emigracji politycznej. Dziesiątki tysięcy Białorusinów, w tym przedstawiciele opozy-

cji, aktywistów, dziennikarzy, naukowców i studentów opuściło kraj, szukając schronienia przede wszystkim w Polsce, na Litwie oraz w innych państwach europejskich (Kolarz, 2024). Według danych Urzędu do Spraw Cudzoziemców, po wyborach prezydenckich w sierpniu 2020 roku nastąpił bezprecedensowy wzrost liczby obywateli Białorusi poszukujących w Polsce ochrony międzynarodowej. W 2020 roku złożono 407 wniosków o udzielenie ochrony, natomiast w 2021 roku liczba ta wzrosła do 2257, w 2022 roku do 3132, a w 2023 roku osiągnęła 3713. W całym 2024 roku odnotowano 3944 nowe wnioski, a w pierwszym półroczu 2025 roku – kolejne 1564 (Urząd do Spraw Cudzoziemców, 2025). Łącznie w latach 2020 – 2025 wnioski o ochronę międzynarodową złożyło ponad 15 000 obywateli Białorusi, z czego zdecydowana większość otrzymała decyzje pozytywne – ponad 10 000 przypadków przyznania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej (Urząd do Spraw Cudzoziemców, 2025). Dla porównania, w latach 2017 – 2019 liczba wniosków składanych przez Białorusinów nie przekraczała kilkudziesięciu rocznie (2017 r. – 41 osób, 2018 r. – 45 osób, 2019 r. – 37 osób), co dowodzi intensywnej migracji politycznej po 2020 roku (Urząd do Spraw Cudzoziemców, 2025).

W Polsce ukształtowała się liczna diaspora białoruska. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku białoruska mniejszość narodowa liczy 56 607 osób. Dla porównania, w 2011 roku mniejszość ta liczyła 43 880 osób, natomiast w 2002 roku – 47 640 osób (GUS, 2023). Wzrost liczebności diaspory po 2020 roku wskazuje na znaczną ekspansję, napędzaną w dużej mierze przez emigrację polityczną wywołaną represjami w kraju ojczystym. Jednocześnie obecność tej emigracji oraz otwarte wsparcie ze strony Polski stały się pretekstem dla władz białoruskich do dalszej eskalacji napięć w relacjach dwustronnych.

W efekcie sytuacja na Białorusi po 2020 roku nabrała charakteru nie tylko wewnętrznego kryzysu autorytarnego reżimu, ale również problemu bezpieczeństwa o wymiarze regionalnym. Wzrost represji, militaryzacja państwa, ścisła współpraca z Rosją oraz wrogość wobec sąsiadów, w tym Polski, doprowadziły do radykalnej zmiany w postrzeganiu Białorusi jako elementu regionalnego układu bezpieczeństwa – z państwa buforowego stała się ona aktywnym narzędziem destabilizacji.

W latach 2020–2021 Polska zdecydowanie opowiedziała się po stronie białoruskiej opozycji, szczególnie po sfałszowanych wyborach prezydenckich i brutalnych represjach wobec protestujących. Stanowiskiem wskazującym na solidarność z białoruskim narodem była przyjęta przez Senat RP uchwała potępiająca działania władz Białorusi wymierzone w elementarne zasady prawa międzynarodowego, w której strona polska zaapelowała do instytucji europejskich i parlamentów państw demokratycznych o podjęcie wspólnych działań na rzecz uwolnienia wszystkich więźniów politycznych (Uchwała RP, 2021), jak

również uchwała Senatu RP w sprawie uwolnienia Andrzeja Poczobuta, w której Senat zwraca się do polskiego rządu o wzmocnienie działań na rzecz uwolnienia Andrzeja Poczobuta oraz wszystkich bezprawnie uwięzionych na Białorusi. Izba wyższa polskiego parlamentu w tym dokumencie podkreśla również istotę sankcji personalnych ze strony Polski i Unii Europejskiej wobec funkcjonariuszy reżimu Łukaszenki biorących udział w prześladowaniach, a także zwraca się do państw i instytucji europejskich i międzynarodowych z apelem o podjęciu solidarnych działań na rzecz więźniów politycznych na Białorusi (Uchwała, 2024).

W duchu solidarności z białoruską opozycją Polska uznała Swiatłanę Cichanouską za liderkę demokratycznych sił Białorusi i prowadzi z białoruską liderką regularne rozmowy na najwyższym szczeblu. Cichanouska wielokrotnie uczestniczyła w rozmowach i spotkaniach z Prezydentem Polski oraz przedstawicielami polskiego rządu, podczas których omawiane są m.in. działania międzynarodowe w zakresie izolacji reżimu Łukaszenki, o pracy na rzecz rozwoju ekonomicznego i społecznego Białorusi.

Jednym z najważniejszych kroków podjętych przez Polskę było utworzenie Domu Białoruskiego w Warszawie – miejsca wspierającego działalność opozycji, aktywistów i uchodźców politycznych. Stał się on centrum koordynacyjnym dla działań społecznych i politycznych Białorusinów na uchodźstwie (Onet, 2020).

Polska udzielała wsparcia humanitarnego białoruskim uchodźcom politycznym. Oferowano im azyl, pomoc prawną, socjalną, edukacyjną i medyczną. Uproszczono procedury wizowe dla Białorusinów, wprowadzając wizy humanitarne umożliwiające bezpieczne przedostanie się do Polski osobom zagrożonym represjami. Uruchomiono również programy stypendialne dla białoruskich studentów, m.in. „Solidarni z Białorusią”, Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego oraz unijny EU4Belarus. W latach 2020–2023 Polska przeznaczała istotne środki finansowe na wsparcie obywateli Białorusi, w szczególności osób represjonowanych z powodów politycznych. W ramach rządowego planu „Solidarni z Białorusią” z 2020 roku przewidziano 50 mln zł na pomoc humanitarną, obejmującą wsparcie prawne, socjalne i edukacyjne (KPRM, 2020). Dodatkowo Fundacja Solidarności Międzynarodowej realizowała w tym samym roku program „Support for Democracy” finansowany kwotą 28 mln zł, w ramach którego wspierano niezależne media i organizacje obywatelskie (MSZ, 2020). Należy jednak podkreślić, że dostępne źródła nie pozwalają na pełne wyodrębnienie kwot przeznaczonych wyłącznie dla uchodźców politycznych – wsparcie to jest często ujmowane w ramach szerszej kategorii pomocy humanitarnej i rozwojowej. Niemniej jednak, dzięki tym działaniom Polska stała się jednym z głównych państw wspierających Białorusinów walczących o demokrację i prawa człowieka (Fedorowicz, 2020).

Polska aktywnie działała również na arenie międzynarodowej, szczególnie w ramach Unii Europejskiej. Dążono do zwoływania nadzwyczajnych posiedzeń UE oraz współpracowano z innymi państwami inicjując i popierając sankcje wobec reżimu Aleksandra Łukaszenki, a także podejmowano starania o zwiększenie presji dyplomatycznej na Białoruś. Celem tych działań było zmuszenie władz białoruskich do dialogu z opozycją i zakończenia represji wobec obywateli (Mróz, 2024).

Ważną rolę odegrały też media i organizacje pozarządowe wspierane przez polskie instytucje. Szczególnie istotna była działalność telewizji Bielsat, nadającej z Polski niezależne informacje do Białorusi, co miało ogromne znaczenie w warunkach cenzury i propagandy państwowej. Ważne były również liczne spotkania, konferencje oraz debaty poświęcone zagadnieniom związanym z Białorusią, organizowane zarówno przez instytucje państwowe, uniwersytety, jak i w ramach organizacji i fundacji zajmujących się tematyką ochrony praw człowieka.

Eskalacja napięć

Jednym z kluczowych wydarzeń wpływających na bezpieczeństwo Polski oraz stosunki z Białorusią po 2020 roku był wywołany przez reżim Aleksandra Łukaszenki kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej, który rozpoczął się latem 2021 roku i przybrał formę zorganizowanej presji hybrydowej. Białoruś zaczęła sprowadzać migrantów – głównie z Bliskiego Wschodu i Afryki – na lotnisku podczas kontroli granicznej otrzymywali białoruskie wizy, następnie z lotniska autokarami przewożeni byli do hoteli, a po kilku dniach białoruskie służby transportowały migrantów na granicę z Polską (Elak, Oskierko, Żurawski, 2024). Migranci ci, często nieświadomi skali manipulacji, byli celowo wykorzystywani jako narzędzie destabilizacji Unii Europejskiej.

Zjawisko to zostało powszechnie uznane przez państwa UE za formę wojny hybrydowej, prowadzonej przez reżim Łukaszenki przy milczącym, a następnie aktywnym wsparciu Rosji. Celem tych działań była destabilizacja sytuacji wewnętrznej w państwach granicznych UE, wywołanie napięć społecznych, osłabienie solidarności europejskiej oraz odwrócenie uwagi od sytuacji politycznej na Białorusi i represji wobec opozycji (Fraszka, 2021; Wawrzusiszyn, 2025).

Już na początku sierpnia 2021 roku polska Straż Graniczna zatrzymała 349 migrantów z Iraku i Afganistanu, którzy nielegalnie przekraczali granicę polsko-białoruską. W połowie tego miesiąca polskie władze poinformowały o ponad 1900 próbach przekroczenia granicy od początku sierpnia 2021 roku. W okresie od sierpnia 2021 roku do 2022 roku polska Straż Graniczna udaremniła nielegalne przekroczenie granicy polsko-białoruskiej prawie 40 000

osobom, głównie z Iraku, Afganistanu oraz innych państw Bliskiego Wschodu i Afryki (Ziemblicki, 2024). W 2022 roku odnotowano 15 600 prób nielegalnego przekroczenia polsko-białoruskiej granicy (Ziemblicki, 2024), a w 2023 roku Podlaski Oddział Straży Granicznej odnotował blisko 26 000 prób nielegalnego przekroczenia granicy. W okresie od stycznia do czerwca 2024 roku odnotowano blisko 20 000 prób nielegalnego przekroczenia granicy (Ziemblicki, 2024). Od 13 czerwca 2024 roku do 1 czerwca 2025 roku Straż Graniczna odnotowała prawie 22 500 prób nielegalnego przekroczenia polsko-białoruskiej granicy (MSWiA, 2025).

Polska odpowiedziała stanowczo, wzmacniając ochronę granicy oraz podejmując liczne działania mające na celu ograniczenie napływu nielegalnych migrantów. Kluczową rolę odegrała Straż Graniczna, wspierana przez Wojsko Polskie i Policję. Wprowadzono we wrześniu 2021 roku stan wyjątkowy w przygranicznych miejscowościach (RP, 2021), a następnie rozpoczęto budowę fizycznej zapory na granicy – stalowej bariery o długości około 180 km, uzupełnionej o systemy elektronicznego nadzoru. Działania te miały zarówno wymiar operacyjny, tj. ochrona terytorium i zapobieganie nielegalnym przekroczeniom granicy, jak i symboliczno-polityczny – podkreślając determinację Polski w obronie suwerenności i bezpieczeństwa narodowego.

Reakcja władz białoruskich, z Aleksandrem Łukaszenką na czele, miała charakter konfrontacyjny i propagandowy. Prezydent Białorusi wielokrotnie oskarżał Polskę o eskalację napięcia i prowokacje na granicy, twierdząc, że „to Polska potrzebuje konfliktu, nie my” (Łukaszenka, cyt. za Rzeczpospolita, 2021). W jego narracji działania Polski, w tym wprowadzenie stanu wyjątkowego i budowa zapory granicznej, przedstawiane były jako dowód „militarnego zastraszania”. W 2021 roku Łukaszenka na spotkaniu z prokuratorem generalnym Rosji Igorem Krasnowem stwierdził, że „oni [Polska] po prostu szukają pretekstu, żeby przesunąć swoje siły zbrojne bliżej naszych granic, czyli do granic Państwa Związkowego [Białorusi i Rosji]” (Tass, 2021). W późniejszych wypowiedziach, już po częściowym ustabilizowaniu sytuacji, Łukaszenka tonował retorykę, apelując o „Niekłócenie się z Polakami” i przedstawiając Białoruś jako stronę dążącą do dialogu (Radio Zet, 2024). W rzeczywistości działania te wpisywały się w szerszą strategię komunikacyjną reżimu, mającą na celu zarówno wewnętrzną legitymizację władzy, jak i zewnętrzne przerzucenie odpowiedzialności za kryzys na państwa Unii Europejskiej.

Jednocześnie kryzys migracyjny wywołał liczne napięcia polityczne i etyczne wewnątrz Polski oraz w relacjach z niektórymi organizacjami międzynarodowymi i organizacjami pozarządowymi, które krytykowały niektóre aspekty polityki granicznej, w tym stosowanie push-backów, narzędzia prowadzonego w drodze

nowelizacji rozporządzenia w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych (Kędzierski, 2024). W ramach polskiej polityki priorytetem pozostała ochrona granicy jako zewnętrznej granicy Unii Europejskiej i NATO.

Kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej potwierdził, że Białoruś, w roli sojusznika Rosji i jako państwo autorytarne, jest gotowa wykorzystywać niestandardowe, agresywne instrumenty nacisku wobec sąsiadów. Z punktu widzenia Polski wydarzenia te miały charakter przełomowy, wymuszając zmianę percepcji Białorusi z państwa o potencjale dialogu na aktywnego uczestnika działań destabilizacyjnych, co znacząco wpłynęło na kształt polskiej polityki bezpieczeństwa i polityki wschodniej.

Wybuch pełnoskalowej wojny w Ukrainie 24 lutego 2022 roku zainicjował nowy etap destabilizacji bezpieczeństwa w Europie i miał bezpośredni wpływ na układ sił w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Białoruś, będąca formalnie suwerennym państwem, odgrywa w tym konflikcie kluczową, choć nieformalną rolę jako zaplecze logistyczno-operacyjne dla armii rosyjskiej. Już w pierwszych godzinach rosyjskiej inwazji terytorium Białorusi zostało wykorzystane do przeprowadzenia ataków raketowych oraz wkroczenia wojsk rosyjskich do północnej Ukrainy, w kierunku Kijowa. W kolejnych miesiącach Białoruś udostępniała Rosji lotniska, infrastrukturę transportową i poligony, a także zaangażowała się we wspólne ćwiczenia wojskowe (Kłyśński, Żochowski, 2023).

Chociaż reżim Aleksandra Łukaszenki formalnie nie przystąpił do wojny jako strona konfliktu, jego działania jednoznacznie wskazywały na pełne uzależnienie militarne i polityczne od Rosji. Białoruś zrezygnowała z jakiegokolwiek niezależności strategicznej, stając się *de facto* platformą agresji wobec Ukrainy, a tym samym pośrednim zagrożeniem dla bezpieczeństwa sąsiadujących państw NATO, w tym Polski. Z punktu widzenia polskiej polityki zagranicznej oznaczało to konieczność rewizji dotychczasowych założeń dotyczących bezpieczeństwa wschodniej granicy oraz przygotowania na potencjalne scenariusze eskalacyjne, w tym ewentualne bezpośrednie zagrożenie militarne ze strony Białorusi.

Wojna w Ukrainie uwypukliła również geopolityczne znaczenie regionu, w którym Polska znalazła się na styku dwóch przeciwstawnych bloków: zachodniego na bazie Unii Europejskiej i NATO oraz wschodniego, stanowiącego Rosję wspieraną przez Białoruś. Polska odgrywa kluczową rolę jako państwo frontowe, będące zarówno członkiem Unii Europejskiej, jak i Sojuszu Północnoatlantyckiego, aktywnie wspierające Ukrainę politycznie, militarnie i humanitarnie. Stała się centrum logistycznym dla dostaw broni i pomocy humanitarnej, a także krajem przyjmującym miliony uchodźców wojennych (Rup i inni, 2023).

W tym kontekście Białoruś jako partner strategiczny Rosji przestała być postrzegana jako potencjalny partner dialogu i stabilizacji, a zaczęła być traktowana jako realne źródło zagrożenia, zarówno ze względu na swoją lokalizację, jak i na podporządkowanie interesom Moskwy. Polska, znajdując się na styku dwóch odmiennych stref wpływów geopolitycznych, została zobligowana do wzmocnienia własnych zdolności obronnych, rozbudowy infrastruktury wojskowej oraz intensyfikacji współpracy z sojusznikami w ramach NATO.

Eskalacja napięć w regionie utwierdziła Polskę w przekonaniu, że polityka wobec Białorusi musi być prowadzona nie tylko w kategoriach wartości demokratycznych i solidarności z białoruskim społeczeństwem, ale także jako element strategicznej polityki bezpieczeństwa, ukierunkowanej na odstraszenie zagrożeń i wzmacnianie pozycji Polski w Europie, a nawet na arenie międzynarodowej.

Zmiana percepcji Białorusi w polskiej polityce zagranicznej

Do 2020 roku Polska postrzegała Białoruś przede wszystkim jako państwo autorytarne, lecz możliwe do stopniowego otwierania na Zachód. Pomimo krytycznego podejścia do reżimu Aleksandra Łukaszenki, Polska traktowała Białoruś jako sąsiada, z którym – w ograniczonym zakresie – można prowadzić dialog, a nawet współpracę techniczną i regionalną. Białoruś pełniła w tym układzie funkcję swoistego bufora między NATO a Rosją, a działania Polski koncentrowały się na wspieraniu społeczeństwa obywatelskiego i utrzymywaniu minimalnych kanałów komunikacji.

Po 2020 roku nastąpiła zasadnicza zmiana. Wydarzenia, takie jak brutalne represje, presja migracyjna oraz udział Białorusi w działaniach hybrydowych i wojennych Rosji nie tylko pogłębiły izolację reżimu, ale również wywołały przełom w polskim myśleniu strategicznym. Białoruś przestała być traktowana jako potencjalny partner demokratyzacji, a zaczęła być postrzegana jako przedłużenie rosyjskiej strefy wpływów i realne zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski. Oznaczało to redefinicję jej roli w regionalnym układzie sił – z neutralnego bufora stała się aktywnym narzędziem destabilizacji (Kłysiński, Żochowski, 2024; Usov, 2022).

Ten zwrot był widoczny nie tylko w dyskursie politycznym, lecz także w dokumentach strategicznych i działaniach instytucjonalnych. Terminologia stosowana przez władze RP zaczęła akcentować zagrożenia hybrydowe, wojskowe i dezinformacyjne, a Białoruś coraz częściej określana była jako „współagresor” (Kociuszewski, 2023) czy „państwo podporządkowane Moskwie” (Białoruś w regionie, 2025). Polska zrezygnowała z podejścia normatywnego na rzecz twardej polityki odstraszenia, wzmocnienia granicy i mobilizacji sojuszników w NATO oraz UE.

Zmiana percepcji miała również wymiar strukturalny: Polska z państwa promującego wartości demokratyczne w regionie musiała przekształcić się w państwo frontowe, traktujące bezpieczeństwo jako absolutny priorytet. Oznaczało to konieczność pogodzenia ideowego wsparcia dla białoruskiego społeczeństwa z rosnącą potrzebą obrony przed zagrożeniem płynącym z terytorium tego samego państwa. Percepcja Białorusi stała się więc nie tylko negatywna, ale też funkcjonalna – podporządkowana logice strategicznej konfrontacji.

W rezultacie, Polska polityka wobec Białorusi przeszła od fazy warunkowego zaangażowania do fazy głębokiej reorientacji. Zmiana ta nie wynikała wyłącznie z czynników emocjonalnych czy moralnych, ale z rosnącej świadomości, że Białoruś – w obecnym kształcie politycznym – nie tylko nie stanowi elementu stabilizacji w regionie, ale aktywnie uczestniczy w jego destabilizacji. Tym samym doszło do przesunięcia paradygmatu z polityki opartej na dialogu i wpływie, do polityki odstraszania i strategicznego dystansu.

Współczesna polityka Polski wobec Białorusi

Wyzwania związane z polityką Polski wobec Białorusi ujawniły fundamentalny dylemat – jak pogodzić demokratyczne wartości, takie jak prawa człowieka, wsparcie dla opozycji i wolność obywatelska, z koniecznością zapewnienia trwałego bezpieczeństwa granic i stabilności państwa? Podkreślić należy, że zmiana podejścia do Białorusi po 2020 roku wpisuje się w szerszy proces przekształcania Polski w aktywnego i świadomego aktora strategicznego w Europie Środkowo-Wschodniej. Działania podejmowane przez stronę polską, takie jak sankcje dyplomatyczne, wsparcie dla białoruskiej diaspory czy aktywna rola w NATO i UE dowodzą, że Polska aspiruje do roli nie tylko regionalnego lidera, ale i państwa wyznaczającego kierunki polityki wschodniej Europy.

Patrząc w przyszłość, Polska powinna brać pod uwagę co najmniej dwa możliwe scenariusze rozwoju sytuacji na Białorusi, które w największym stopniu będą determinować kierunki jej polityki wobec tego państwa. Pierwszy scenariusz to założenia demokratyzacji i otwarcie Białorusi na Zachód. Ten wariant mógłby opierać się na osłabieniu lub upadku białoruskiego reżimu opartego np. na wewnętrznym buncie społecznym czy zmianach geopolitycznych, które ograniczyłyby rosyjskie wpływy w regionie. W przypadku tego scenariusza Polska będąca państwem sąsiadującym o dużym potencjale wsparcia transformacji ustrojowej mogłaby mieć ważną rolę do odegrania. Oznaczałoby to konieczność intensyfikowania pomocy rozwojowej, wsparcia reform prawnych, samorządowych i edukacyjnych oraz wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego. Wsparcie to poniekąd już ma miejsce przez wspomniane wcześniej projekty stypendialne dla białoruskich studentów, ale również rozmo-

wy i spotkania z przedstawicielami białoruskiej opozycji. Taki scenariusz otwierałby szansę na trwałą stabilizację wschodniej flanki UE, lecz zaznaczyć należy, że wymagałby skoordynowanej polityki unijnej i dużych nakładów finansowych.

Drugi scenariusz, współcześnie najbardziej prawdopodobny, zakłada pogłębianie integracji Białorusi z Rosją w zakresie politycznym, wojskowym oraz gospodarczym, a także kontynuację wewnętrznych represji wobec białoruskiego społeczeństwa. Taki scenariusz oznacza w praktyce kontynuację zwiększającej obecności rosyjskich sił zbrojnych na terenie Białorusi oraz uzależnienie decyzji politycznych Łukaszenki od władz Kremla. Dla Polski taka sytuacja oznacza konieczność dalszego wzmacniania zdolności obronnych, utrzymywania presji międzynarodowej na reżim, ścisłej współpracy z NATO oraz monitorowania sytuacji humanitarnej i migracyjnej na granicy. W takim scenariuszu Polska musiałaby kontynuować strategię odstraszania, jednocześnie wspierając białorską diasporę oraz niezależne media i struktury opozycyjne na uchodźstwie.

W latach 2024–2025 stosunki dyplomatyczne między Polską a Białorusią pozostają w zamrożeniu. Po sfałszowanych wyborach prezydenckich i fali represji w Białorusi w 2020 roku oraz zaangażowaniu tego kraju w działania wspierające rosyjską agresję na Ukrainę, oficjalne kontakty zostały ograniczone do minimum. Ambasady funkcjonują w ograniczonym składzie, a bezpośredni dialog polityczny praktycznie nie istnieje. Polska utrzymuje stanowisko krytyczne wobec reżimu Aleksandra Łukaszenki.

Ponadto, kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej, wywołany przez reżim Łukaszenki w 2021 roku, będący próbą destabilizacji Polski i UE, radykalnie zmienił percepcję Białorusi z kraju autorytarnego na aktywnego uczestnika działań hybrydowych. Dodatkowo, agresja Rosji na Ukrainę w 2022 roku oraz wsparcie udzielone jej przez Białoruś sprawiły, że państwo to zostało potraktowane jako współagresor. Polska musiała więc działać zarówno w wymiarze obronnym, jak i politycznym, traktując zagrożenie jako długoterminowe. Działania polskiej strony, opierające się na wsparciu białoruskiego społeczeństwa, przeformułowały się w stronę zdecydowanie bardziej realistycznego podejścia, opartego na ochronie własnych interesów, stabilizacji regionu oraz na przeciwdziałaniu możliwym prowokacjom ze strony białoruskiego reżimu. Polska zaczęła postrzegać Białoruś nie tylko jako sąsiada z prodemokratycznym narodem, ale jako źródło realnego zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego. Dlatego w centrum uwagi rządu polskiego znajdują się kwestie rozwoju zasobów militarnych, energetycznych i informacyjnych.

Szczególną rolę we wzmocnieniu działań obronnych odgrywa Straż Graniczna oraz Wojsko Polskie, które stale monitorują sytuację na granicy z Białorusią. A współpraca z Litwą i innymi państwami bałtyckimi oraz wsparcie struktur NATO stały się kluczowe dla zapewnienia bezpieczeństwa regionu.

W obliczu rosnących zagrożeń ze strony Białorusi, w tym kampanii dezinformacyjnej oraz instrumentalizacji migracji, Polska stała się jednym z liderów w regionie w przeciwdziałaniu zagrożeniom hybrydowym. Budowa zapory na granicy, rozbudowa infrastruktury obronnej i zwiększenie obecności służb granicznych to konkretne działania, które umocniły jej pozycję jako państwa frontowego wobec zagrożeń ze wschodu. Zaznaczyć należy, że równolegle Polska aktywnie zabiega o solidarność i spójność polityki Unii Europejskiej wobec Białorusi.

Zakończenie

Analiza polityki Polski wobec Białorusi po 2020 roku potwierdza postawioną hipotezę, że Polska zmieniła swoją politykę wobec Białorusi z dialogowej na konfrontacyjną, w odpowiedzi na zagrożenia polityczne i bezpieczeństwa wynikające z działań reżimu Łukaszenki oraz destabilizacji regionalnej. Kryzys polityczny na Białorusi, nasilające się represje wobec społeczeństwa obywatelskiego oraz pogłębiające się uzależnienie reżimu Łukaszenki od Rosji sprawiły, że Polska porzuciła wcześniejsze podejście oparte na dialogu i umiarkowanym zaangażowaniu, na rzecz bardziej zdecydowanej polityki presji i wsparcia dla demokratycznych sił białoruskich.

Kluczowym momentem tej zmiany były wydarzenia po wyborach prezydenckich w sierpniu 2020 roku, które uruchomiły falę protestów i brutalnych represji. Polska jako jeden z liderów unijnej polityki wschodniej aktywnie wspierała opozycję białorską, zarówno politycznie, jak i instytucjonalnie, oferując schronienie, pomoc humanitarną i logistyczną.

Równocześnie, w obliczu nowych zagrożeń bezpieczeństwa – takich jak sztucznie wywołany przez państwo białoruskie kryzys migracyjny na granicy oraz agresja Rosji na Ukrainę – polityka Polski wobec Białorusi zyskała wymiar strategiczny. Odpowiedzią stało się m.in. wzmocnienie infrastruktury granicznej, zwiększenie obecności sił bezpieczeństwa na wschodzie oraz intensyfikacja współpracy z sojusznikami w ramach NATO i UE.

W rezultacie, polityka Polski uległa wyraźnemu przewartościowaniu: z priorytetu budowania relacji i wspierania transformacji systemowej, przesunęła się w stronę przeciwdziałania destabilizacji i zagrożeniom płynącym z autorytarnego sąsiedztwa. Dzisiejsze relacje polsko-białoruskie mają więc charakter głównie konfrontacyjny i defensywny, podporządkowany zarówno imperatywom wartości demokratycznych, jak i realiom bezpieczeństwa w regionie.

Reasumując Polska polityka wobec Białorusi będzie musiała pozostać elastyczna i wielowymiarowa. Kluczowe wyzwanie to utrzymanie równowagi między twardym bezpieczeństwem a wsparciem dla przemian demokratycznych.

Polska stoi przed trudnym zadaniem: jednocześnie chronić własne granice i społeczeństwo przed zagrożeniami z zewnątrz, nie rezygnując z wartości, które promowała w regionie przez dekady. W miarę jak sytuacja regionalna będzie się rozwijać, konieczne może być dalsze dostosowywanie narzędzi politycznych do wzmacniania swojego bezpieczeństwa.

Bibliografia

- Amnesty International, *Białoruś: systematyczne stosowanie tortur i klimat bezkarności*. <https://www.amnesty.org.pl/bialorus-systematyczne-stosowanie-tortur-i-klimat-bezkarnosci> (dostęp: 12.04.2021).
- Another meeting between Minister Mariusz Kamiński and Sviatlana Tsikhanouskaya. <https://www.gov.pl/web/mswia-en/another-meeting-between-minister-mariusz-kaminski-and-sviatlana-tsikhanouskaya> (dostęp: 05.05.2025).
- Banks, M. *EU leaders reject Belarus presidential election result*. <https://www.theparliamentmagazine.eu/news/article/eu-leaders-reject-belarus-presidential-election-result> (dostęp: 20.08.2020).
- Berridge, G.R. (2010). *Diplomacy. Theory and Practice*. Palgrave Macmillan.
- Białoruś w regionie. (2025). *Afrykańskie nadzieje Łukaszenki*. <https://by-ua-studium.pl/afrykanskie-nadzieje-lukaszenki/> (dostęp: 13.06.2025).
- Dyner, A.M. (2022). Białoruś wobec wojny na Ukrainie. <https://www.pism.pl/publikacje/bialorus-wobec-wojny-na-ukrainie> (dostęp: 03.02.2022).
- Dyner, A.M. *Kolejny etap integracji Białorusi i Rosji*. <https://pism.pl/publikacje/kolejny-etap-integracji-bialorusi-i-rosji> (dostęp: 04.01.2023).
- European Council, *Conclusions by the President of the European Council following the video conference of the members of the European Council on 19 August 2020*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/08/19/conclusions-by-the-president-of-the-european-council-following-the-video-conference-of-the-members-of-the-european-council-on-19-august-2020/> (dostęp: 19.08.2020).
- Fedorowicz, K. Polska wobec sytuacji na Białorusi. <https://ies.lublin.pl/komentarze/polska-wobec-sytuacji-na-bialorusi/> (dostęp: 04.03.2025).
- Gazeta Prawna. *ONZ i NATO wyrażają zaniepokojenie sytuacją na Białorusi*. <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1488067,onz-i-nato-wyrazaja-zaniepokojenie-sytuacja-na-bialorusi.html> (dostęp: 10.08.2020).
- Giebień, H. (2015). „Kolorowe rewolucje” na Białorusi – czy powiodą się? *Wschodnioznawstwo*, 1: 181–198.
- Gołdyn, D. *Białoruś. Cichanouska chce zostać liderem, Łukaszenka: nie będzie nowych wyborów*. <https://wiadomosci.radiozet.pl/swiat/polityka/Bialorus.-Sviatlana-Cichanouska-gotowa-zostac-narodowym-liderem.-RELACJA-NA-ZYWO> (dostęp: 17.08.2020).
- Human Rights Watch. (2011). *Shattering Hopes: Post-Election Crackdown in Belarus*.
- Kędzierski, K. (2024). Procedura pushback w świetle polsko-białoruskiego kryzysu granicznego. *Głos w dyskusji. Studia Prawnoustrojowe*, 66: 183–192.

- Kissinger, H. (2022), *Dyplomacja*. Warszawa.
- Kłyśński, K., Chawryło, K. *Obywatele przeciwko reżimowi – Białoruś po wyborach prezydenckich*. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-08-12/obywatele-przeciwko-rezimowi-bialorus-po-wyborach-prezydenckich> (dostęp: 12.08.2020).
- Kłyśński, K., Żochowski, P. *Bezpieczeństwo ponad wszystko. Nowa odsłona sojuszu Białorusi i Rosji*. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-12-09/bezpieczenstwo-ponad-wszystko-nowa-odslona-sojuszu-bialorusi-i-rosji> (dostęp: 09.12.2024).
- Kłyśński, K., Żochowski, P. *Współagresor zdystansowany. Mińsk wobec udziału w wojnie przeciwko Ukrainie*. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-02-10/wspolagresor-zdystansowany-minsk-wobec-udzialu-w-wojnie> (dostęp: 05.02.2023).
- Kociszewski, J. (2023). „Wszystko jest zabronione”. *Białoruski system rządów staje się totalitarny*, Kolegium Europy Wschodniej. https://new.org.pl/3247,bialorus_staje_sie_totalitarna.html (dostęp: 25.05.2025).
- Kolarz, S. *Białorusini na emigracji – wsparcie państw UE i Rady Europy dla represjonowanych*. <https://www.pism.pl/publikacje/bialorusini-na-emigracji-wsparcie-panstw-ue-i-rady-europy-dla-represjonowanych> (dostęp: 30.12.2024).
- Kolejne spotkanie ministra Mariusza Kamińskiego i Sviatlana Cichanouskiej*. <https://www.gov.pl/web/mswia/kolejne-spotkanie-ministra-mariusza-kaminskiego-i-swiatlany-cichanouskiej> (dostęp: 05.05.2025).
- Meeting of Minister Mariusz Kamiński with Sviatlana Tsikhanouskaya*. <https://www.gov.pl/web/mswia-en/meeting-of-minister-mariusz-kaminski-with-sviatlana-tsikhanouskaya> (dostęp: 05.05.2025).
- Minister Barbara Nowacka spotkała się ze Sviatłaną Cichanowską, liderką białoruskiej opozycji*. <https://www.gov.pl/web/edukacja/minister-barbara-nowacka-spotkala-sie-dzis-ze-svietlana-cichanouska-liderka-bialoruskiej-opozycji> (dostęp: 05.05.2025).
- Minister Nitras meets with Belarusian opposition leader Svetlana Tsikhanouskaya*. <https://www.gov.pl/web/ministry-of-sports-and-tourism/minister-nitras-meets-with-belarusian-opposition-leader-svetlana-tsikhanouskaya> (dostęp: 05.05.2025).
- NAWA, EU4Belarus. <https://nawa.gov.pl/studenci/studenci-zagraniczni/eu4belarus> (dostęp: 10.05.2025).
- NAWA, „Solidarni z Białorusią” – stypendia NAWA dla studentów, naukowców i nauczycieli. <https://nawa.gov.pl/solidarni-z-bialorusia> (dostęp: 10.05.2025).
- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (2021). *Report of the detailed findings of the independent international fact-finding mission on the protests in Belarus* (A/HRC/47/49).
- Onuch, O., Sasse, G., Michiels, S. (2021). *Flowers, Tractors, Telegram: Who are the Protesters in Belarus? Nationalities Papers*, Cambridge University Press.
- OSCE/ODIHR. (2001). *Republic of Belarus Presidential Election 9 September 2001 – Final Report*.
- Pałęcka, A. (2022). *Przemoc państwa i działania oddolne, Raport Fundacji „Ocalenie” z kryzysu humanitarnego na pograniczu polsko-białoruskim*. Wyd. UW.
- Premier Morawiecki przekazał zabytkową warszawską willę białoruskiej opozycji*. <https://wiadomosci.onet.pl/warszawa/warszawa-zdjecia-willi-kryniczna-6-na-saskiej-kepie-polska-ma-ja-podarowac/v4mzkzp> (dostęp: 09.09.2020).
- Prezydent rozmawiał ze Sviatłaną Cichanowską*. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/>

- biuro-polityki-miedzynarodowej/aktualnosci/rozmowa-swiatlana-cichanouska,6743 (dostęp: 04.05.2025).
- Prime Minister Mateusz Morawiecki meets with Belarusian opposition leader Sviatlana Tsikhanouskaya.* <https://www.gov.pl/web/primeminister/prime-minister-mateusz-morawiecki-meets-with-belarusian-opposition-leader-sviatlana-tsikhanouskaya> (dostęp: 05.05.2025).
- Przyłęcki, P. (2009). Dialog w polityce. Mit czy pragmatyzm naszych czasów? *Dialogi Polityczne*, 12: 217–234.
- Radio Zet, *Zaskakujący apel Łukaszenki. „Nie kłóćcie się z Polakami”.* <https://wiadomosci.radiozet.pl/swiat/news-zaskakujacy-apel-lukaszenki-nie-kloccie-sie-z-polakami> (dostęp: 27.09.2025).
- Reuters. (2020). *Belarus police detain hundreds as 100,000 join protest*, Sept. 20.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych, Dz.U. 2020, poz. 435.
- Rup, M., Szczepański, M., Rzeplińska, R., Szyszko, M., Piedziuk, M. (2023). *Raport Grupy Zagranica Współpraca rozwojowa i pomoc humanitarna w debacie parlamentarnej 2019-2023*, „Grupa Zagraniczna”.
- Rzeczpospolita, *Łukaszenko: Niechcemy konfliktu na granicy. Polska go potrzebuje.* <https://www.rp.pl/polityka/art19102721-lukaszenko-nie-chcemy-konfliktu-na-granicy-polska-go-potrzebuje> (dostęp: 27.09.2025).
- Sadowski, R. (2012). W cieniu Łukaszenki. Opozycja na Białorusi. *Wolność i Solidarność*, 4: 94–103.
- Sejm wyraził zgodę na przedłużenie stanu wyjątkowego. *Rzeczpospolita.* <https://www.rp.pl/polityka/art18973151-sejm-wyrazil-zgode-na-przedluzenie-stanu-wyjatkowego> (dostęp: 17.05.2025).
- Spotkanie Ministra Sprawiedliwości Adama Bodnara z liderką białoruskiej opozycji demokratycznej Sviatłaną Cichanouską.* <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/spotkanie-ministra-sprawiedliwosci-adama-bodnara-z-liderka-bialoruskiej-opozycji-demokratycznej-swiatlana-cichanouska> (dostęp: 05.05.2025).
- Spotkanie Ministra Spraw Zagranicznych z liderką białoruskiej opozycji demokratycznej Sviatłaną Cichanouską.* <https://www.gov.pl/web/polskapomoc/spotkanie-ministra-spraw-zagranicznych-z-liderka-bialoruskiej-opozycji-demokratycznej-swiatlana-cichanouska> (dostęp: 05.05.2025).
- Spotkanie ze Sviatłaną Cichanouską.* <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/spotkanie-swiatlana-cichanouska,46383> (dostęp: 04.05.2025).
- Spotkanie z Białorusinami.* <https://www.prezydent.pl/multimedia/galeria-zdjec/spotkanie-z-bialorusinami,2387> (dostęp: 04.05.2025).
- Strefa buforowa na granicy z Białorusią przedłużona o kolejne 90 dni.* <https://www.gov.pl/web/mswia/stefa-buforowa-na-granicy-z-bialorusia-przedluzona-o-kolejne-90-dni2> (dostęp: 26.09.2025).
- Studium Europy Wschodniej, Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego. <https://studium.uw.edu.pl/program-im-kalinowskiego/> (dostęp: 10.05.2025)
- Sviatłana Cichanouska z wizytą w MSWiA.* <https://www.gov.pl/web/mswia/swiatlana-cichanouska-z-wizyta-w-mswia> (dostęp: 05.05.2025).

- Tass, Rosyjska Agencja Informacyjna, *Łukaszenka zapowiada twardą odpowiedź Mińska i Moskwy na koncentrację wojsk na granicach Białorusi*. <https://tass.com/world/1355179> (dostęp: 27.09.2025).
- The Conversation. (2021). *Belarus protests: why people have been taking to the streets – new data*. <https://theconversation.com/belarus-protests-why-people-have-been-taking-to-the-streets-new-data-154494> (dostęp: 15.09.2025).
- Uchwała nr 58 Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 2024 r. w sprawie programu „Narodowego Programu Odstraszania i Obrony – Tarcza Wschód”.
- Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 maja 2021 r. potępiająca działania władz Białorusi wymierzone w elementarne zasady prawa międzynarodowego.
- Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 marca 2024 r. w sprawie uwolnienia Andrzeja Poczobuta.
- Usov, P. (2022). Białoruś: od utraty geopolitycznej podmiotowości do okupacji, Raport VII *Białoruś w fazie rosyjskiej okupacji hybrydowej*, 19–26.
- Ustawa z dnia 29 października 2021 r. o budowie zabezpieczenia granicy państwowej, Dz.U. 2021, poz. 1992.
- Viesna, 2025. *Human rights situation in Belarus. August 2025*. <https://spring96.org/en/news/118626> (dostęp: 26.09.2025).
- Wawrzusin, A. (2025). Rosyjsko-białoruskie działania hybrydowe na granicach Unii Europejskiej i NATO. *Journal of Modern Science*, 1/61: 10-32.
- Zestawienia roczne*. <https://www.gov.pl/web/udsc/zestawienia-roczne> (dostęp: 26.09.2025).
- Ziemblicki, M.H. (2024). A Difficult Neighbourhood with Hybrid War in the Background: An Analysis of Relations between Poland and Belarus. *Białystok Legal Studies*, 29/4: 217–234.
- Żądło, A. *Pałką, ręką, kopem, prądem. Tak wyglądają tortury na Białorusi*. <https://www.newsweek.pl/swiat/bialorus-zatrzymani-opowiadaja-o-torturach-i-biciu-tortury-w-bialoruskich-wiezieniach/dt97qxw> (dostęp: 30.08.2020).
- Żochowski, P., Iwański, T., Matuszak, S. *Ukraina–Białoruś: w spirali kryzysu*. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2021-06-14/ukraina-bialorus-w-spirali-kryzysu> (dostęp: 14.06.2021).

*

Evolution of Poland's policy towards Belarus after 2020 in the context of political crisis and security threats

Abstract

The article analyses changes in Poland's policy towards Belarus after 2020, in the context of political crisis and growing security threats in the region.

In response to the repressions of Alexander Lukashenko's regime, the migration crisis and Belarus' involvement in Russia's war against Ukraine, Poland has redefined its approach – from a policy of dialogue to a strategy of pressure and strengthening security. The text presents the main directions of Poland's actions and possible scenarios for further developments.

Keywords: Poland, Belarus, foreign policy, security, migration crisis, hybrid war, opposition